

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./L.

Poštni čekovni urad št. 11/197

Reklamacije so proste poštne

Po 36 letih — prisilno v pokoj.

Na sejo višjega šolskega sveta, ki se vrši te dni, je bila naknadno postavljena na dnevni red zadeva upokojitve nad 36 službenih let starih učiteljev in nad 32 službenih let starih profesorjev.

To je vprašanje, ki bo zelo močno zarezalo v naš stan, še bolj pa v narod in državo.

Zato je nujno potrebno, da ob tako važnih ukrepih izpregovorimo in zaslišimo tudi javno mnenje, ki nam bo morda le navedlo razloge, preko katerih ni mogoče iti, če se ima le še količkaj solidne vesti in odgovornostnega čuta. Izpregovorili bi o tem vprašanju že prej, toda ker prvotno ta zadeva ni bila na dnevnem redu seje, smo bili mnenja, da so merodajni vladni faktori sami uvideli potrebo odložitve tega vprašanja in so se izognili prenašanju.

Ne malo je bilo naše začudenje, ko se je to zgodilo z dostavkom nove točke k dnevnemu redu — v zadnjem trenutku. Zakaj v tem trenutku?

Prisilna upokojitve! Prisilna upokojitve znači za nas pod sedanjimi življenjskimi razmerami nasilno in nemoralno dejanje, ki ga izvrše odločujoči državni funkcionarji nad vzgojiteljem naroda, ki je zvesto in požrtvovalno služil in žrtvoval svoje življenje edinole narodu. Niti osebne ambicije mlajšega učiteljstva, niti državna potreba »iz zadrege« nista upravičeni napraviti tako nasilje nad nikomur, ki je še sposoben za službo, da bi ga proti njegovi volji upokojili. To je tudi zelo neekonomično postopanje z delavnimi energijami naroda!

Zato smo trdno uverjeni, da za tak predlog ne bodo glasovali naši zastopniki, ker si ne bodo upali prevzeti odgovornosti za posledice, in enako pričakujemo, da ne soglašajo s tem močje v vladi, ki so z našo borbo dosegli svoja mesta in zato uživajo naše zaupanje.

Presojajmo to vprašanje globlje!

Vprašajmo se, kje bomo dobili toliko nadomestila specijalno za moške učne osebe? (Preštejte prej, koliko jih pride v poštev — ne bo jih najbrže mnogo pod 200 moških samo.) Nadalje nastaja vprašanje, koliko bi prihranila država s tem finančno in koliko z ozirom na izrabo delovnih energij naroda? Potem se vprašajmo, koliko bo to v korist šoli in pouku? Vprašajmo tudi narod, ali bo zado-

voljen z velikopotezno odstranitvijo svojih vzgojevalcev, ki bo precej potresla tudi drugo življenje? Poglejmo tudi nekoliko socialno stran, in vprašajmo se, kam bodo šli pri sedanjih stanovanjskih razmerah vsi pregnanci stanovat?

Sama negativna vprašanja, ki bodo k današnjim nezadovoljstvom pripeljala nov broj nezadovoljstev; ki bodo iz mirnih in najzvestejših pozitivnih delavcev napravila tropo negativnih in razdirajočih zabavljačev!

Stari bodo odšli iz »boljših« mest, mladi jih bodo zasedli, »slabejša« mesta bodo pa ostala nezasedena in brez kompetentov, ali pa z drugovrstno delovno močjo. Država ne bo finančno nič manj obremenjena, ker ostane plača in draginska doklada ista, vrže pa s tem na cesto v žrelo brezdelnosti znatno silo še

dobre delovne moči in trati tako energijo naroda. Še več šol bo brez moških učnih oseb. S penzionistom odide tudi občinski tajnik, posojilničar itd. Nadomestila v večini slučajev ne bo! Vse to bo pretreslo zadovoljstvo naroda. Šola in pouk preide v mnogih slučajih v roke manj izkušenih ljudi. Največ spora bo pa prineslo stanovanjsko vprašanje.

Ne vemo, če si je vlada izbrala ravno najboljši čas za svoj korak. Če hoče pomagati razdiračem — potem ja!

Če imate dovolj tehtne argumente, da ovržete gorenje in če prevzamete tudi odgovornost na svojo vest — potem naprej.

Mi odpiramo zastor kritike: Javno delo naj se javno sodi!

Čujte mogotci i nas — proletarijat.

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)*

(Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU »Naloge učiteljske organizacije v ujedinjeni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev«, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.)

UČITELJSTVO NARODNIH ŠOL.

Nekvalificirano učiteljstvo.

Kakršen nedostatek se opaja pri narodnih šolah, tak se občuti tudi pri učiteljstvu narodnih šol. Povečanje se ta nedostatek pri učiteljstvu še s tem, da se sprejema za učitelje tudi osebe brez prave učiteljske izobrazbe kot začasne učitelje ali takozv. »učiteljske zastopnike«. Vendar je učiteljski kader še vedno majhen in pomankljiv. Prirastek učiteljskega kadra niti ne odgovarja stvarni potrebi.

Število učiteljstva.

Večino nedostatkov glede učiteljstva pri nas in posledice istih na državno življenje se da najlažje predložiti in ugotoviti, ako se poslužimo paralele. Mi imamo 17.000 učiteljstva, dočim ima Češka, ki je po prebivalstvu in teritoriji za polovico manjša od naše domovine, 47.000 učiteljstva. Za izobrazbo učiteljstva ima 48 učiteljskih, poleg tega 8 učiteljskih za izobrazbo strokovnega

učiteljstva, ki poučuje strokovne predmete na narodnih šolah. Posledica tega je, da šteje Češka samo 3% nepismenih, narodna prosveta se je dvignila na zelo visoko stopnjo, in to je povečalo narodno produktivnost in ojačilo državno finančno moč; vse skupaj pa je prineslo državi in narodu blagostanje in na višini stoječe kulturno in socialno življenje.

Višja in enotna izobrazba učiteljstva.

Od kakršne važnosti je število učiteljstva, ravno tolike važnosti je tudi višina splošne in strokovne učiteljske izobrazbe za državo. Neovrgljivo je, da razpolaga velika večina našega učiteljstva z dovoljno izobrazbo za uspešno delo v osnovni šoli. Toda zahteve so višje: ne zadošča več samo šolanje v osnovni šoli za narodno mladino, zahteva se, da uživa mladina tudi potrebno nadaljno izobrazbo, ker brez nadaljne izobrazbe nima osnovno šolanje nikake stvarne vrednosti; in če se zahteva nadaljna izobrazba za vso mladino, ki ne študira na srednjih šolah, tedaj nikakor ne zadošča, da se učiteljski kader samo številčno poveča, ampak je potrebno, da se tudi izobrazba novih učiteljskih kandidatov poveča in dvigne na čim višjo in potrebam odgovarjajočo stopnjo.

Potrebno je, da to zahtevo malo jasneje izrazimo!

Pri nas se je že zdavnaj uvidelo, da ne zadošča za našo mladino samo izobrazba štirirazredno osnovne šole. Da bi se temu odpomogli,

se je skušalo razširiti osnovno šolo na višje razrede in ustanavljati meščanske šole, toda te reforme se niso mogle izvesti, ker se je naletelo na zapreke, ki so ovirale izpeljavo te reforme pri ureditvi narodnih šol.

Izpeljava teh reform je naletela na dve glavni zapreki: na nedostatek dovolj izprašanega učiteljstva za izpeljavo višje in nadaljne izobrazbe, in na pomanjkanje poslopij za višje osnovne in meščanske šole. Za izpeljavo tega višjega in nadaljevalnega pouka so potrebna posebna poslopja in poseben učiteljski kader. Pokazala se je pa še druga zapreka, da se namreč starši otrok niso mogli sprijazniti z mislijo, da bi pogrešali zaradi nadaljne izobrazbe svoje otroke pri domačem poslu in to ravno tedaj, ko mladina doraste in ko bi bila otroška pomoč najboljša in najpotrebnejša.

Ta dva problema stojita pri nas še sedaj nerešena, in dokler se ne rešita povollno ta dva problema, toliko časa se ne more zahtevati in pričakovati toliko potrebne nadaljne izobrazbe za našo narodno mladino.

Na prvi pogled izgleda, da se ne moreta ta dva problema izvršiti kar tako lahko, toda v resnici se lahko rešita tudi pri nas dobro in lahko. Rešita se lahko tudi pri nas na isti način, kot po drugih državah, in sicer: da se višji in nadaljni pouk v narodnih šolah ne izpelje z učiteljstvom posebne kategorije, niti da se zgrade posebne šolske zgradbe, ampak da se izvede z istim učiteljskim kadrom osnovna in nadaljna izobrazba v narodnih šolah.

To se lahko izpelje, ako se vrši ta osnovna in nadaljna izobrazba nedeljeno, t. j. da se v gotovih dneh tedna vrši osnovni, v drugih dneh pa nadaljevalni pouk. Na ta način bi ne bilo potrebno vzgojiti in plačevati posebne kategorije učiteljstva, niti bi ne bilo potrebno zidati posebnih šolskih poslopij samo za višjo ali nadaljno izobrazbo narodne mladine, temveč je potrebno samo, da se povisa izobrazba učiteljskihnikov. S tem načinom bi se razrešil tudi drugi problem, ker tako bi tudi starši ne bili oropani povsem otroške pomoči pri domačih delih radi nadaljnega šolanja, niti bi se ne odtegnila mladina potrebemu nadaljnemu pouku radi njihovega pomagovanja staršem pri domačem delu.

Na ta način se izpeljuje uspešno osnovni in nadaljevalni pouk v narodnih šolah v Sloveniji.

Cepitev učiteljstva po izobrazbi.

Taka rešitev teh problemov je dobra tudi v interesu državnih financ, ker bo izobrazba narodne mladine na tak način mnogo cenejša, in se približuje interesom delavskega kmečkega ljudstva, ker se mu ne odvzame povsem otroške pomoči pri domačem delu, ki jim je v resnici po-

LISTEK.

„Slovenski učitelj“ — letnik 1873.

(Donesek k zgodovini slovenskega osnovnega šolstva.)

Spisal: Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v p. v Krškem.

Da imamo Slovenci že nekaj časa Slovenijo, svojo pokrajino v svoji državi, Jugoslaviji, ta velika pridobitev je premija, zasluženo darilo, ki smo ga postali deležni po zaslugi ljunških Srbov in s sodelovanjem značajnih bratov Hrvatov.

Kako smo postali Slovenci vredni, da smo postali deležni narodne svobode, da smemo čislati svojo narodnost, gojiti svoj jezik, rabiti ga v šoli, v uradu, v javnem življenju; kako smo se ohranili kot Slovenci in obenem kot Jugoslovani, o tem govori zgodovina izpred sto in več let.

V Vodnikovi in Napoleonovi dobi smo na to delovali, pred 80. leti — doba 1848. — smo postavili program in temelj sedanjí Sloveniji, a že pred 70. leti smo se poslužili ustavnih pravic za rabo svojega materinskega jezika.

In k temu uspešnemu narodnostnemu gibanju smo veliko tudi slovenski učitelji pripomogli. Saj je že l. 1850. izhajal v Celovcu mesečnik »Šolski prijatelj«, uredovan po duhovniku s sodelovanjem ljudskih učiteljev, a leta 1861. je začel izhajati »Učiteljski Tovariš«, ki je krepko deloval že pred novo šolsko dobo. Ta nova doba se je začela z letom 1868., ko je padel konkordat, t. j. pogodba s cerkvijo, katera je vodila šolstvo v imenu države.

Šolski zakoni, izdani v prvi petletni (1868 do 1873) novi dobi, ki so deloma še sedaj v veljavi, so bili ugodni za razvitke šolstva na Slovenskem (razen na Koroškem, kjer se je nemštvo in nemškutarstvo že takrat preveč vgnezdilo). Zgodilo se je celo, da je bil političen položaj takrat za Slovane v Avstriji ugoden. Bilo je okoli l. 1870. Na Dunaju je bilo za kratko dobo do kaja slovansko, osobito Čehom prijazno in naklonjeno ministrstvo (grof Hohenwart — Kranjec — ministrski predsednik, Čeh Jireček kultusminister); na Kranjskem je bil deželni predsednik Bleiweissov somišljenik baron Wurzbach, deželni šolski nadzornik Slovenec Jarc v Ljubljani, vitez Močnik odlični pedagog, matematik in za njim slovenski književnik Klodič, sta bila nadzornika

v Gradcu. Po letu 1871. je padla po zaslugi nemškega cesarja Viljema I. Hohenwartova vlada in nastopila je glede slovanske politike reakcija. Imenovano je bilo strogo nemška vlada Lasserjeva (Tirolec), imenovana knez Auerspergova (plemič s Češkega). Na Kranjskem je pa postal kranjski grof Auersperg, prej glavni v Litli, deželni predsednik, slovenski renegat profesor Pirker pa deželni šolski nadzornik. Vse to se je nekako pletlo pred 50. leti. Takrat sem bil nadučitelj v Ljutomeru (od l. 1871.—1878.), od kod sem opazoval politične in šolske dogodke po Slovenskem. Opazoval sem jih potom časopisov, katerih je bilo že takrat nemalo število, n. pr.: »Slov. Narod«, »Novice«, »Danica«, »Slovenski gospodar«, »Učiteljski Tovariš« in drugi. Ljubljanske politične in šolske razmere sem pa imel priliko osebno pretehtovati, ker sem se 3 leta (186—189) šolal ondí, kjer sem si izbral tudi tovarišico (1873).

V Ljubljani sem v teh letih (1868—1878) občeval z vrliimi tovariši: Praprotnik, Matevž Močnik, Tomšič, Stegnar, ki so bili dobri Slovenci, izvrstni šolniki, zanesljivi kolegi. Za dom in šolo so bili nad vse delavni. Osnovali so »Kranjsko učiteljsko društvo«, ki so ga kmalu razširili na

»Slovensko učiteljsko društvo«, ki se je čez malo let preustrojilo v »Zavezo«. »Učiteljskega Tovariša« je uredjeval Andrej Praprotnik, ki je zastopal tudi kranjsko učiteljstvo v dež. šolskem svetu prve sestave; list je bil skrbno in vestno urejevan. V mali meri sem tudi jaz sodeloval. »Slovensko učiteljsko društvo« je imelo poleg odborovih sej vsako leto v Ljubljani imponantne občne zbornice, s katerimi so bile združene razstave učil, lepe gledališke predstave, koncerti itd.

Vse to je pa za dobo 5 do 6 ali 7 let prenehalo, ko je bila z letom 1872. in 1873. nastopila v Avstriji nemška doba, katero smo posebno na Kranjskem brdsko občutili. Vsled pritiska so moralni odlični in neodlični šolniki na Kranjskem umolknil, skriti se, bati se. Mnogi so bili prej dobri Slovenci, a postali so nemškutarji, n. pr. Zima, ki se je prelevil v Simo, prof. Gariboldi, ravnatelj Horvat in drugi. Na pol so se nemštvo udali: Žumer, Belar (slovenski kompozitor), Udall se pa niso, samo utihnili so morali: Praprotnik, Tomšič, Stegnar. Nasprotno sta se pa možato držala: učitelj Matevž Močnik (ne zamenjati ga z matematikom dr. Franc Močnikom in nadučiteljem Govekar na Igu.)

(Dalje prih.)

trebna; tako rešitev pa je tudi v interesu učiteljskega, ker je za učiteljsko vsekakor boljše, ako se ne cepi na več kategorij ter se ne deli na višje in nižje po izobrazbi in položaju. Tako cepenje je slabi moč učiteljskega stana, ker isti je lahko močan in jak samo takrat, kadar vlada med učiteljskim popolna enakost v izobrazbi in položaju in ako vse vežejo enaki interesi, enake težnje in ideali, in le takrat lahko vlada med učiteljskimi vrstami prava bratovska ljubezen in tovariška solidarnost, in to je faktor, od katerega največ zavisi, moč, jakost in uspeh učiteljske organizacije.

Učiteljstvo si mora biti svesto tega, da bi bila največja napaka in nespametnost za naš stan, ako bi se učiteljsko cepilo in delilo na višje in nižje kategorije po izobrazbi, plači in položaju, in da mora raditega vse one, ki mu to cepjenje želijo in povzročajo, smatrati za največje škodljivce stanu, zato ne sme nikdar pripustiti v tako nesrečno in škodljivo cepitev, ampak se mora boriti proti temu z vsemi silami. To nalaga dobro pojmovani interesi učiteljskega stanu! (Dalje prihodnjič.)

Krivice.

Vse dokazovanje našega položaja se je izblinilo v nič. Preloženo, preslihan — dobro — pogledimo zopet malo okoli sebe, puno ima stvari, bodimo na straži, beležimo vse, kar je vredno da vemo vsi. Če nam naš list ne zadostuje, povečajmo ga, podpirajmo ga dajmo mu, kar rabi da bo res predstavnik naših misli.

Pripadniki prosvetnega proračuna govore: Upokojiti se mora nekaj starejših učiteljev, da bodo lahko stopile na njih mesto mlajše moči. Vse lepo in prav. Slišiš organizacija?! Dokler hočejo delati naši stari tovariši, svobodno jim. Neodpustljivo bi pa bilo, da bi jih šolske oblasti upokojile prej, predno jim je zasiguran življenjski obstoj v penziji, katerega sliko hočem tudi podati. Stare odganjamo, mladih itak ne moremo nastaviti, ker ni kredita — torej navalimo na ljudsko prosvetljanje na ta način, da odrinemo nje povzročitelje in proračun bo zadovoljiv prikladal. — Tudi vredno, da zabeležimo vsaj ta uspeh.

Ni se na tudi čuditi našim upokojenskimi aspirantom, da prezirajo vse navale na njih upokojeve s tem, da zlepa ne izprežejo. — Nekaj upokojenec blizu Maribora piše svojemu tovarišu in prijatelju takole: Upokojen sem na lastno prošnjo s 30. novembrom 1922. Že nad leto dni moram vračati draginjsko doklado za svojo ženo ker je posestnica ter so mi črtali doklade za vso mojo družino. V dekretu imam zajamčeno polno plačo z draginjskimi dokladi, dobivam pa za svoje 40letno službovanje mesečno beri in strmi 397 Din t. j. 1588 K!

Najhuje prizadeti so na danes družinski očetje — uradniki. Komaj prejme denar, razpošlje svojo »gažo« za otroke, ki študirajo v mestu, sam pa živi — od dolgova. — Pa tudi učitelj samec moraš biti izvršten gospod, da si prihraniš tekom časa za najpotrebnejšo obleko.

Brez konca se vrstijo podobne mizerije, od katerih nas vse silijo da mislimo na energično od pomoč. Uvidevnosti na svetu bržčas več ni, raditega bo treba pristopiti k mizi pravice, ostanje naše težnje le težnje.

Predvsem pa je treba iskati rane nam vsem brez razlike; danes vemo le, da jih imamo, ne vemo pa kje so. Premišljajmo in eruirajmo jih.

Ne smemo pozabiti, kaj vse nam je pomagalo rano povečati. Kaj smo že pozabili pričkanje za našo višino izobrazbe, ko se ni vedelo niti, v katero kategorijo inteligence pravzaprav spadamo in če je sploh kakšna kategorija za nas. — Tako sramotno se je obravnavala ta važna točka, ne brez vse naše krivde. Ko se je šlo za neke volitve v Zagrebu na univerzi se je dvomilo tudi o pravi glasovanju frekventantov višje pedagoške šole v Zagrebu. Veliko je že bilo predlogov, kako urediti našo izobrazbo na razne načine. Enotnega postopanja, enotnih zahtev ni bilo opaziti.

Smu li pozabili že ono znamenitost, po kateri je ena zakonska polovica prikrašena na dohodkih, če sta poročena uradnik — uradnica. Smu mar pozabili prepiranje za aktivno in pasivno volilno pravico? itd.

Vse to je vredno, da ohranimo v spominu. Že samo to zadostuje, da se strnemo vsi brez razlike v stanovsko organizacijo naše UJU. Tu udeležujemo naše politične sile vsi za blagor nas vseh Jugoslovánov.

Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu!

P. Bogović:

Učitelji - ministri.

(Sposobnim prednost!)

Val demokratizma ruši i potaplja žalosne ostavštine sredovečnog feudalnog doba i diže na površinu nove zdrave vrednote, koje će ozdraviti i pojačati trule društvene i državne prilike.

Snaga je sva u širokim slojevima naroda, koji je nije razviti mogao do sada, jer je bio pritisnut i prigušen, kao podređena inferiorna masa. Novi dan slobode podignut će narodna krila i osvežiti narodni organizam svojom jakom neistraženom energijom. Otvorio se novi reservoir, koji će dati života i snage istrošenim i klonulim državnim organizmima. Opstanak i budućnost države je osigurana, kada s njom vlada narodna snaga i narodna volja. Narodni duh in rodna sila, treba da struji iz »nižih« slojeva u »više«; niži treba da pomladu, regeneriraju više, jer u narodu su nagomilana neiscrpiva brda iake narodne energije i volje.

V našem narodu je sav taj veliki duševni kapital neistrošen. Nismo još imali prilike, da ga načinimo, i da kopajemo što možemo i što hoćemo. Austrija, kao i sve autokratske države, osnivale su svu svoju moć na slaboj, izmoždjenoj aristokraciji i militarizmu pa zato dašas i počinjavu u miru većem. Degenerisana »plava krv« ohladila se. Njezina životna moć je posve propala, a od nekadšnje moći, sjaja i vlasti ostale su samo ruševine kao žalostan spomenik poznijim pokoljenjima. Crkva i država počela se razlikovati i razilaziti. Uloge se izmjenjuju.

Ko bi gori, eto je doli.

A ko doli gore ustaje. — Gundulić. Prezreni i pogaženi dižu se! Iz njihovih glava isplapljaju tvrde naslage predrasuda, koje su im okamenile mozak, ubile ponos i od živog potpunog čoveka učinile puko, mrtvo sredstvo, roblje. Narodi su dugo bili sapeti u saci odabrane vlastele. I duh su im sapeli. Jedna je glava mislila za ve. To je roptvo dugo trajalo, zato je ostavilo iake tragove koji lagano izčežavaju.

Svetski je rat pospešio evoluciju mas. Duševni je život masa postao živiji, gibljiviji. Svaka borba rodi nešto novo i dobro. »Krivi« su se »bogovi« pred masom srušili. Ljudi se uče gledati, krive vrednote padaju, nikomu nije cena ni veća ni manja od njegovih, nutarnjih zasluga. Manje ih već ima, kojih zaslepljuje ime plemi, ili bogatstvo, ali pred jakim značajem i razvijenim umom, svaki ima duboko poštovanje. Samo toliko je svaki vredan, koliko su njegove duševne sposobnosti razvijene. Moralna snaga daje ugled i moć pojedincu, kao i društvu. Snaga će uvek biti najveća slava ljudska — najveći Božji dar — Nazor. Pred njom padaju svi mediokriteti, ona mora da vlada. I narod kaže: um caruje, a većina zemlju rije. »Freie Bahn den Tüchtigen!« Nabacio je u njemačkom parlamentu Bathmann-Hollweg, premda i sam aristokrat, i to u času, kada je u Njemačkoj evao militarizam, a vladala najgora reakcija.

Mi smo još i danas žrtve predrasuda. Premda su se naši kolege iskazali na svim poljima nauke, a mnogi i danas stoje na prvim mestima države, sasvim tim još mnogi i mnogi gledaju u nama samo »seoskog školnika«, koji nemože dalje od sela. Površan svet teško zaboravlja prošlost i za to još sudi čoveka po kaputu i njegovom budželaru.

»Prigode beru jagode.« Teške posle ratne državne prilike, bacile su napred, na državno kormilo, mnogo ljudi, bez obzira na stalež, da svojim jakim sposobnostima spasu tonuli državni brod. Među ovima ima i više učitelja koji mogu biti na ponos i ugled čitavog učiteljstva.

(Dalje prih.)

Ferjalni Savez učiteljstva.

—i Ferjalni Savez. Za učiteljstvo kamniškega okraja se je ustanovilo dne 15. III. t. i. N. F. F. S., ki je CLI skupnega F. S. Tovariši in tovarišice javite svoj pristop še ta mesec, ker se z vsakim mesecem vpisnina povisa, v juliju in avgustu pa se soloh ne sprejema članov. Javiti se je pri blagajnici Miri Legiša v Komendi ali pri tajnici M. Salaba v Mengšu. Tudi vsi, ki ste se prijavili za učit. počit. izlet, morate postati člani P. F. S., ker imate s tem že zasigurno četrtinsko vožnjo po železnici in na parobrodih.

Marica Salaba, tajnica.

—i Počitniški izlet. V soboto, dne 31. marca se je vršil II. sestanek v hotelu Tivoli da se definitivno določi smer in program izleta. — Ker ni izmed udeležencev izleta nihče predlagal smer, se je sprejel

moj predlog po sledečem programu: Ljubljana — Karlovac — Ogulin — Babin-potok — od tu peš na Plivčica jezera — povratek na isto postajo — Gospić — Šibenik — Split — po brodu v Dubrovnik — Mostar — Sarajevo — Brod — Zagreb — Karlovac — Ljubljana. Upam, da se s tem ustreženo vsem prijavljenim. Skrbelo se bo za ugodno stanovanje. Cas: 2. avgusta (10—12 dni). Stroški 300—500 dinarjev. Vsak prijavljenec naj vstopi kot član v Fer. Savez pri podružnici svojega okr. učit. dr. če pa F. S. ne obstoja, pa v najbližji podružnici F. S. Rok za prijavaenje je potekel 1. aprila, le v slučaju so-dejovanja pri igri se prihlas sprejme. Pri-glasenih udeležencev je čez 40. Če so v katerem okraju pogoji za našudiranje igre ugodni, prosim, da se mi javi naslov igre najkasneje do 15. maja. Če bodo na-erti uspeš, se stroški sorazmerno zmanj-sajo. — S. Mrovljé, Vel. Lašče.

Učiteljski pravnik.

—Š Osebnost in stanovanjske doklade. (Na ponovno vprašanje.) V predzadnji stev. »U. T.« objavljeno pojasnilo s tem naslovom se mora pravilno glasiti: A. Aktivni uslužbenci. 1. Člen 5 (IV.) gornjega zakona določa (za uslužbenca po čl. 4., 5. in 13.) dnevno osebnostno doklado in sicer od letne plače: v II. razr., v III. razr. itd. B. Upokojenci. 1. Po členu 17. (X.) znaša osebna draginjska doklada dnevno od letne pokojnine: v II. razr.: do 2999 Din ali K 12 Din, od 3000 Din ali K dalje 13 Din; v III. razr.: do 2999 Din ali K 11 Din, od 3000 Din ali K dalje 12 Din. 2. Po členu 22. (XII.) pripada upokojencem (kam) stanovanjska doklada in sicer od letne pokojnine: v II. razr.: do 2999 Din ali K 7 Din, od 3000 Din ali K dalje 6 Din; v III. razr.: do 2999 Din ali K 5 Din, od 3000 Din ali K dalje 4 Din itd. do zadnjega odstavka.

—Š Ministerijalen odlok. Ali ima z aktivnim učiteljem (državnim uradnikom) poročena aktivna učiteljica pravico do stanovanjske doklade? Glasom razpisa ministrstva prosvete S. N. br. 4223 od dne 12. marca 1923 je izdala generalna direkcija državnega računovodstva ministrstva financ z odlokom D. R. br. 17.781 od 12. februarja 1923 nastopno pojasnilo: »Po uredbi člena 34. zakona o draginjskih dokladah od 28. februarja 1922 se zmanjšujejo na polovico samo draginjske doklade, ako sta mož in žena v državni službi in v istem mestu. Medtem se mora izplačevati polna stanovanjska doklada možu in ženi če sta tudi v istem mestu.«

—Š Draginjski razredi. Zadeva trenutno sicer ni aktualna, ker je vprašanje draginjskih doklad za nekaj mesecev rešeno, oziroma se vsaj smatra kot rešeno, toda v bližnji bodočnosti bode zopet stopila v ospredje. Da nas čas ne prihit, bi rad sročil nekaj misli, kako stališče naj zavzamejo naše organizacije in naši zastopniki pri uvrščanju posameznih krajev v draginjske razrede. Pri zadnjem povišanju draginjskih doklad se je razlika med posameznimi kraji izenačila v toliko, da so obveljali samo še trije razredi. To je znamenje, da so merodajni činitelji jeli uvidevati, da je krivično delati take razlike pri odmeri draginjskih prispevkov. Ako malo premosti današnje življenjske razmere v mestu in na kmetih, mora pripoznati vsakdo, ki količkar objektivno sodi, da so še ti trije razredi odveč in krivični, da so le posledica nerazumevanja razmer, katero tako rado odkljuje gospod pri zelenih mizah. — Vzemimo na primer mesta in bližnjo okolico. Dogaja se, da stoje okoliške šole tesno na periferiji mesta, od katerega jih loči po nekod samo ulica, tako da ni videti, kje se neha mesto in kje se začneja okoliška občina, a vendar je učiteljstvo glede doklad za eno stopnjo nižje. Živi torej v popolnoma enakem položaju kakor mestno učiteljstvo in uradništvo odvisno od istega trga in cen, tudi stanovanja nimajo nič cenejša, ako ne stanujejo sploh v mestu. So-delovati mora v istih kulturnih društvih in plačevati ravno tolik narodni davek kakor tovariši v mestu. Razlika je samo ta, da ima navadno mnogo težje delo, ker so socialne razmere predmetstij in okolice običajno nreje slabše kakor v mestu samem. — Več tako prizadetih šol in zavodov se je opetovano trudilo doseči uvrstitev v isti draginjski razred, kakor ga ima sosednje mesto, a seveda zaman, kajti izjem ne morejo delati. Priznati moramo, da bi bilo tudi v celoti zelo težko izvesti tako izenačenje med mesti in bližnjimi okolicami, ker bi moralo veljati za celo državo. In kako široka naj bi bila taka recimo, draginjska cona okoli mesta,

kje neha vpliv mesta na zaledje kje naj bi se potegnili pravična meja? — Pojdimo pa dalje na kmete. Ne da se pobiti trditev, da žive tovariši na deželi čestokrat dražje in težje nego v mesu. Cene deželni pridelnikom so ondi le za malenkost nižje zato pa so druge potreščine primeroma dražje. Učitelj na kmetih se mora, ker je poleg duhovščine pogosto edini inteligent, bolje prezentirati kakor tovariši v mestu, ki se takorekoč izgube med množico. To velja pa še posebno za učitelje v obmejnih in narodno ogroženih krajih, kjer narodno in prosvetno delo med ljudstvom mnogo stane. A najbolji prizadeti so nedvomno oni, ki imajo deco v mestnih šolah. Naravnost uganka mi je, kako morejo izhajati, ako plačuje o za enega ali več dijakov po 2000 K mesečno. In če zbolj sam ali pa kateri drugi iz družine? En sam obisk zdravnika iz mesta ga lahko velja celo mesečno plačo. Sedanjí predpisi in zakoni sicer prepovedujejo učitelju šport, da bi bil bolan, a narava žalibog ne sluša njihovih modrosti. Razlika v plači je gotovo tudi mnogo kriva da učiteljstvo tako sili z dežele v mesto, kar se pravzaprav nikomur ne sme zameriti, kajti vsakdo ima pravico, da si izboljša težki položaj. In ravno mesto nudi poleg drugih udobnosti še priliko za postranski zaslužek. Sem sicer v principu proti takemu zaslužku, ker se ne sklada z vzvišenim poklicem učitelja, a današnje razmere ga opravčujejo. — Kratko jedro dolgega besedovanja pa je, da v sedanjih razmerah trije draginjski razredi niso upravičeni, ampak naravnost škodljivi, ker zapostavljajo najbolj one, ki žive v najtežjem položaju. Nikakor nismo nevoščljivi mestnim tovarišem, ki vkljub razliki ne morejo izhajati, želimo le, da se vsem izboljša in izenači gnotno stanje. Nai imajo v božjem imenu izjemo oni kraji, ki so sedaj všteti v I. draginjski razred, a drugod je treba odpraviti razliko, kar bo zelo v prid tudi enostavnejšemu knjigovodstvu.

Vestnik meščanskih šol.

—c Deška meščanska šola v Ptuj. Trgovec Robert Rosenfeld v Ptuj je daroval za nakup učil in učnih pripomočkov deški meščanski šoli 250 Din, za kar se mu ravnateljstvo najtopleje zahvaljuje.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Izpraševalna komisija za usposobljenostno preizkušnjo iz kmetijstva za osnovne šole na državnem moškem učiteljskem v Mariboru in podrobni načrt za to preizkušnjo. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je ustanovila z razpisom z dne 15. marca 1923, v izpraševalni komisiji za ljudske in za meščanske šole v Mariboru poseben kmetijski odsek za preizkušnjo iz kmetijstva za osnovne šole v zmislu člena V., odstavka 2., naredbe bivšega avstrijskega ministrstva za uk in bogočastje z dne 31. julija 1886., št. 6033 (min. naredb. 1886., št. 52) ter imenovala v ta odsek naslednje člane:

1. Matijo Pirca, ravnatelja državne-ega moškega učiteljskega v Mariboru, kot predsednika;

2. Alfonza Valesa, profesorja na državnem moškem učiteljskem v Mariboru, kot izpraševalca za prirodopis;

3. inženjerja Val. Petkovška, strokovnega učitelja na državni srednji kmetijski šoli v Mariboru, kot izpraševalca za poljedelstvo, živinorejo, kmetijsko gospodarstvo in knjigovodstvo, zadrugništvo, kmetijsko zakonodajo in kmetijsko kupčijstvo;

4. Josipa Priola, strokovnega učitelja na državni srednji kmetijski šoli v Mariboru, kot izpraševalca za vinarstvo, kletarstvo, sadjarstvo uporabo sadja, vrtnarstvo in čebelarstvo.

Ta komisija začne poslovati s pomladnim rokom 1923. leta.

Obenem je odobrila pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, za to preizkušnjo nastopni podrobni načrt:

1. Vohče veljajo za to preizkušnjo določila razpisa bivšega avstrijskega ministrstva za uk in bogočastje z dne 31. julija 1886., št. 6033.

2. Posebe se še odreja:

a) Usposobljenostni izpit iz kmetijstva je strokovnega značaja ter se deli na pismeni in ustni izpit.

b) Pismeni izpit traja štiri ure. V tem času izdelata kandidat(inja) izmed štirih predloženih nalog po lastni izbiri dve, in sicer eno strokovno, drugo pa metodično. Teme naj bodo izbrane iz sadjar-

Uradni list, št. 29 z dne 27. III. 1923 (nar. 145.)